

Ingliz tilini boshlang`ich sinflar kesimida o`qitishda innovatsion metodlardan foydalanish

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
Boshlang`ich ta’lim yo’nalishi talabasi **Shonazarova Go’zaloy Rabbil qizi**

Ilmiy rahbar: Denov tadbirkorlik va pedagogika
Filologiya fakulteti Ingliz tili
fani o`qituvchisi

Mohinur Qayumova Murodullayevna
+998971944007

Annotatsiya: Ushbu maqola boshlang`ich ta’lim yo’nalishi doirasida sohalarda ingliz tilining o’rni va ingliz tilini boshlang`ich sinf o’quvchilariga samarali o’rgatishda foydalaniladigan eng zamonaviy va innovatsion metodlar haqida yoritilgan.

Kalit so’zlar: Chet tili, o’yin, innovatsion texnologiya, texnologik vositalar, usullar,

Kirish

Hozirgi kunda va siz - u biz yashayotgan bu zamonda ingliz tilini boshlang`ich sinflar kesimida o`qitishda innovatsion metodlardan foydalaniib o’rgatish va ularning kamolotga erishishida befarq bo’lmaslik barcha ota-onalarining va pedagoglarning muhim vazifalarida biriga aylanganini ko’rishimiz mumkin.

Respublikamizda chet tilining o’qitilishi, chet tili o’qituvchilarining bilim va ko’nikmalarini baholashning umumevropa ramkalari tavsiyanomalari (CEFR) ga mos ravishda yangi usul va talablari ishlab chiqildi. Unga ko’ra umumta’lim maktablari va kasb-hunar kollejlari o’quvchilari uchun darsliklar yaratildi. Ushbu talablarga mos ravishda o’quv xonalari stendlar va yangi axborot kommunikativ texnikalar bilan jihozlandi. Chet tili o’rganishga bo’lgan talab ham kundan kunga oshib bormoqda. (1. Муминова, Ф. М. Ingliz tilini o’qitishda zamonaviy innovatsion texnologiyalaridan foydalanish / Ф. М. Муминова. — Текст : непосредственный // Молодой ученый. — 2020. — № 18 (308). — С. 590-592. — URL: <https://moluch.ru/archive/308/69404/> (дата обращения: 23.04.2024)

Zamon tilshunosligi tillarni qiyosiy tahlilidan tashqari o'zaro uzviy bog'liqligiga qarab metodik jihatdan yangi bosqichga ko'tarmoqda. Buning yorqin dalili sifatida dunyoning eng yetakchi tili hisoblangan ingliz tilining tillararo integratsiyasi orqali taraqqiyotga yuz tutganini keltirish mumkin. Dunyodagi aksariyat foydalaniladigan ta'lif tili, shubhasiz, ingliz tilidir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Ta'lif jarayoniga zamonaviy innovatsion texnologiyalarini olib kirish orqali ta'lif sifati va samaradorligini oshirishni nazarda tutadi. Xususan, chet tilini o'rganishda bunday axborot-kommunikatsion texnoogiyalardan foydalanishning bir qancha afzallikkari mavjuddir. Til o'rganish va o'qitishda zamonaviy taxnologiyaning roli beqiyosdir. Texnologik vositalardan foydalanish chet tili o'rganishning har bir aspect (o'qish, yoish, tinglab tushunish va gapirish)ida qo'l keladi. Masalan, tinglab tushunish uchun, albatta kompyuter, player, CD disklarsiz bu jarayonni amalga oshirish mumkin emas. Tinglab tushunish til o'rganishning eng muhim qismlaridan biridir. Bunda o'quvchi bir paytning o'zida so'zlovchining talaffuzi, grammatik qoidalarga rioya qilganligi, so'z boyligi va uning ma'nolariga e'tibor berishi talab qilinadi. Ta'lif jarayonida zamonaviy texnologiyalardan foydalanishda o'quvchilar ham axborot — kommunikatsion texnologiyalarni yaxshi bilish va ulardan foydalana olishi muhim omil hisoblanadi. Chet tilini zamonaviy texnologiyalardan foydalanib o'rgatish va o'rganish eng samador usullardan biridir.

Bugungi kunda ingliz tili o'qituvchilari Amerika Qo'shma Statlari, Angliya pedagoglari tajribasiga tayangan holda quyidagi innovatsion metodlardan foydalanib kelishmoqda:

- “Muammoli vaziyat yechimi” (Creative Problem Solving) bu usulni qo'llash uchun hikoyaning boshlanishi o'qib beriladi qanday yakun topishi o'quvchilar, talabalar hukmiga havola qilinadi;
- “Quvnoq topishmoqlar” (Merry Riddles) o'quvchilarga topishmoqlar o'rgatish Ingliz tilini o'rgatishda muhim ahamiyatga ega, ular o'zlariga notanish bo'lган so'zlarni o'rganadilar va o'ylab topishmoq javobini topadilar;
- “Tezkor javob” (Quick answers) o'tilgan dars samaradorligini oshirishda yordam beradi;
- “Chigil yozdi” (“Warm-up exercises”) o'quvchilarni darsga qiziqtirish uchun sinfda har xil o'yinlardan foydalanish;

– “Pantomima” (pantomime) bu usul juda qiyin mavzular tushuntirilishi kerak bo’lgan darsda yoki yozma mashqlar bajarilib, talabalar charchagan paytda foydalanilsa bo’ladi va boshqalar. (2 N. Q. Xatamova, M.N.mirzayeva. “INGLIZ TILI DARSLARIDA QO’LLANILADIGAN INTERFAOL USULLAR” (uslubiy qo’llanma), Navoiy, 2006, 40 bet).

NATIJA

Jahon miqyosida e’tibor bersak, O’zbekiston ingiliz tilini bilish darajasi bo‘yicha 446 ball bilan 110 davlat orasida 89-o‘rinni egalladi. Bu haqda Education First xalqaro ta’lim markazi ma’lum qildi. Ushbu statistikada barcha davlatlar tilni bilish darajasiga ko‘ra 5 toifaga bo‘lingan. O’zbekiston 446 ball to‘plagan holda juda past ko‘rsatkichga ega davlatlar qatoriga kirgan. Shu bilan birga, Markaziy Osiyo davlatlari orasida O’zbekiston eng yaxshi natijani ko‘rsatgan. Unda Qирг‘изистон 91 (442 ball), Qозог‘истон – 99 (420 ball), Тоҷикистон – 106 (397 ball) o‘rinni egallagan.

Ingliz tilini bilish darajasi eng yuqori mamlakatlar ro‘yxatiga Osiyodan faqatgina Singapur kiritilgan. Keyingi kategoriyadan Filippin va Malayziya, uchinchi toifadan esa Honkong, Hindiston va Xitoy joy olgan. Yaponiya – to‘rtinchchi klassda. O’zbekiston esa 100 talik o‘rindan 95-o‘rindadir.

Murakkab va takomillashgan fanlarni o’quvchilarga tushunarliroq bo’lishini va ta’lim jarayoni muvaffaqiytli, samarali olib borilishini ta’minlash uchun chetdan turli metodlar o’rganib ularni qo’llash jarayonida o’qituvchi va o’quvchi munosabatlari va o’zlashtirishi past o’quvchilar bilan ham individual ishslash kabi ijobiyligi natijalarga ham erishildi.

MUHOKAMA

O’qituvchi faoliyati (o’qitish), o’quvchilar faoliyati (o’qish), bolalarning real o’quv imkoniyatlariga mos o’quv materiali tilni ta’lim sharoitida o’zlashtirishning barqaror uzvlari sanaladi.

Tillarni o’qitish boshlang’ich sinflardanoq boshlanganligi sababli, bu davrda o’qitish tizimini har tomonlama puxta tashkillashtirish nihoyatda ahamiyatli pedagogik jarayondir. Boshlang’ich sinfda tillarni o’qitish uchun haftasiga 5 soat ajratilgan. Bu holat boshlang’ich sinf o’qituvchisi uchun bir qator qo’shimcha imkoniyatlarni kafolatlaydi:

1. Har bir til strukturasi boshqa tillar bilan deyarli o’xshash bo’lganligi bois (fonetika sintaktika) ona tilini nazariy jihatdan o’zlashtishda o’ziga xos takror vazifasini bajaradi.

VOLUME-2, ISSUE-4

2. Tillarni o'qitish tizimida innovatsion metodlardan foydalanish va uni amaliyotda sinov tariqasida qo'llashga yo'l ochadi.

3. Ingliz tilida samarali hisoblangan "Independent work" tizimini ona tili o'qitish tizimida sinxron tarzda olib kirish uchun kerakli muhitni yaratadi.

4. O'ziga xos noodatiy integratsion muhit o'quvchilarni o'zlashtirishga bo'lgan ishtiyoqini oshiradi.

5. Boshlang'ich sinf til o'qituvchilari orasida do'stona muhittdan tashqari ilmiy-amaliy hamkorlikni ham yuzaga chiqaradi.

Yuqoridagi imkoniyatlar, albatta, yuzaga chiqishi uchun ona tili va ingliz tili o'rtasidagi umumiy o'xshashliklar bilan bir qatorda o'zaro farqli jihatlarni ham inobatga olish zarur. Xususan, ingliz tilini o'qitishda asosan o'quvchining amaliy ko'nikmalarini (o'qish, yozish, RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR DAVRIDA TILLARNI INTENSIV O'QITISHNING PSIXOLOGIKPEDAGOGIK JIHATLARI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMANI 2023-yil 2-iyun 249 gapirish, tinglash) birligi asos qilib olinsa, ona tili o'qitish tizimida esa bolaning yozma va og'zaki savodxonligiga urg'u beriladi.

Chet tillarini o'rganish boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun juda qiyin bo'lib kolmasligi uchun fan doirasidagi har bir mavzu soddaroq tashkil etilishiga va qiziqarli olib borilishiga alohida e'tibor qartilmoqda.

Integratsion yondashuvdan boshlang'ich sinfda chet tilini o'rganish o'quvchilarning shaxsiy lug'at boyligini oshirishda ham qo'llash nihoyatda tez natija beradi. Bundan tashqari to'g'ri talaffuz ko'nikmalarini shakllantirishda yordam beradi. Bundan ko'zlangan maqsad esa to'g'ri talaffuz qoidalari uning imloviy xatoliklarni oldini olishga qaratilganligidadir.

XULOSA

Xulosa o'rnida ta'kidlash lozimki, chet tiliga har bir o'quvchi "Men uchun bu qiziq!" deb murojaat qilishi kerak, shunchaki zarurligi uchungina emas... Shuningdek, tillar integratsiyasi didaktik imkoniyatlaridan o'qitish hamda o'rganish jarayonida muntazam foydalanish o'zlashtirilayotgan tilning mohiyatini to'laligicha oolib beradi. Metodlar yordamida darsning qiziqarli olib borilishi o'quvchini ham fanga qiziqtiradi, ham ilm olishga undaydi. Bir so'z bilan aytganda, boshlang'ich sinf ona tili va o'qish savodxonligi darslarida foydalaniladigan didaktik materiallarni, didaktik topshiriqlarni yaratish jarayonida integratsion yondashuv har tomonlama tilning didaktik imkoniyatlarini o'zida mujassam eta oladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Astafieva M.D. Ingliz tilini o'rganayotgan bolalar uchun ta'til. - M.: Mozaikasintez, 2009 y.
2. Galskova N.D. Nikitenko Z.N. Chet tillarni o'qitish nazariyasi va amaliyoti. boshlang'ich maktab: uslubiy qo'llanma.-M.: Airis-press, 2004.
3. Guseva L.P. Biz o'ynaymiz, o'qitamiz, o'zlashtiramiz - biz ingliz tilini bilishni xohlaymiz. - Rostov n / a: Feniks, 2009 y.
4. Zemchenkova T.V. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ingliz tili. - M.: VAKO, 2008 yil.
5. Ivanova M.V. Bolalar uchun ingliz tili. - M.: AST: Astrel, 2009 y.
- 6 .Trofimova G.S. Chet tillarni o'qitishning pedagogik asoslari (Subaktika didaktikasi). - Izhevsk: Udmurt universiteti nashriyoti, 1999 y.
7. Ergashovna M. G. TYPES OF FABRICS AND THEIR ANALYSIS //Proceedings of Scientific Conference on Multidisciplinary Studies. – 2023. – T. 2. – №. 5. – C. 59-61.
8. N.N.Azizzo,jayeva. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent. 2016.
- 9.Muxlisa, Sobirjonova, and Qayumova Mohinur. "LINGVOKULTURALOGIYANING KELIB CHIQISH TARIXI." Евразийский журнал академических исследований 2.3 (2022): 379-383.
- 10.Qayumova, Mohinur Murodulayevna. "THEORETICAL-METHODOLOGICAL ANALYZE OF COSMOS AND INDIVIDUAL ON CONTEXT OF EXPERIMENTAL SCIENCE." Интернаука 28 (2018): 77-79.
- 11.Ergashovna M. G. TYPES OF FABRICS AND THEIR ANALYSIS //Proceedings of Scientific Conference on Multidisciplinary Studies. – 2023. – T. 2. – №. 5. – C. 59-61.
- 12.Qayumova, Mohinur Murodullayevna, Muhlisa Sobirjonovna Sobirjonova, and Feruz Qurbonaliyevich Saidov. "Galileo's influence on John Milton concept "individual". Similarities and differences between the outlook of Galileo and John Milton." Science and Education 2.6 (2021): 494-498.